

Vlees

(Lydia de Waard-Levöleger) Bron: Milieu Centraal

Als je de Nederlandse veestapel verdeelt over de inwoners, dan zou elke inwoner bijna vijf kippen en een eigen varken hebben; per vier personen zouden we een koe bezitten. Dat heeft grote milieugevolgen.

In Nederland eten we jaarlijks zo'n 40 kilo vlees per persoon (rund, varken en kip samen); dat is ruim twee maal zo veel als vijftig jaar geleden. Behalve consumeren, exporteren we ook: ruim driekwart van het geproduceerde vlees gaat Nederland uit. De veehouderij, die al dat vlees produceert, stoot broeikasgassen uit, verbruikt veel water, neemt wereldwijd veel ruimte in beslag voor de teelt van veevoer en kan een mestprobleem veroorzaken. Minder vlees eten is de effectiefste manier om dat tegen te gaan.

Tips milieuvriendelijker vlees eten

- 1: Gezond eten kan prima zonder vlees. Zorg wel dat je goed varieert
- 2: Wie milieu- en/of diervriendelijker vlees wil kopen, kan kiezen voor vlees met het EKO-keur, Demeterkeurmerk, Beter Leven Kenmerk van de Dierenbescherming of Scharrelvleeskeurmerk.

Milieugevolgen vleesproductie

Broeikasgassen

Door veehouderij komen verschillende gassen vrij die bijdragen aan het broeikaseffect en de klimaatverandering. De belangrijkste zijn kooldioxide (CO₂), methaan (CH₄) en lachgas (N₂O). Herkauwers produceren methaangas bij de vertering van voer. Uit opgeslagen mest komen methaan en lachgas (N₂O) vrij. Het gebruik van mest en kunstmest op het land leidt ook tot de uitstoot van lachgas. Zowel lachgas als methaan zijn veel sterkere broeikasgassen dan CO₂.

De totale uitstoot van broeikasgas van de Nederlandse land- en tuinbouw is sinds 1990 sterk afgenomen. De daling is het gevolg van energiebesparing in de glastuinbouw, inkrimping van de veestapel (koeien en varkens) en het strengere mestbeleid.

Ook het transport van veevoer, vee en dierlijke producten veroorzaakt uitstoot, maar die is gering vergeleken met de andere bronnen. Bij ontbossing en bij de omzetting van grasland in bouwland komen aanzienlijke hoeveelheden CO₂, methaan en lachgas vrij uit de bodem.

Problemen door mest

De veehouderij produceert meer mest dan we kunnen gebruiken voor bemesting van gras- en akkerlanden. Bepaalde stoffen uit mest, zoals fosfaat, nitraat en ammoniak, kunnen door regen of wind terecht komen in het grond- en oppervlaktewater. Dat zorgt voor verzuring en vermesting van de natuur.

Sommige plantensoorten, zoals bramen en brandnetels, gaan woekeren als ze te veel meststoffen krijgen. Meststoffen zorgen ook voor een te hoge concentratie nitraat in oppervlakte- en grondwater. Voordat dit water weer geschikt is al drinkwater, is extra zuivering noodzakelijk. Dat is in delen van Nederland al het geval. Te veel fosfaat in het oppervlaktewater zorgt voor overbegroeiing van algen en waterplanten. Daardoor vermindert de hoeveelheid zuurstof in het water, en dat kan schadelijk zijn voor vissen. De hoeveelheid fosfaat die in de natuur belandt, is de afgelopen jaren gedaald door aangescherpt beleid.

Ammoniak veroorzaakt niet alleen vermesting maar ook verzuring. Daardoor verdwijnen bepaalde plantensoorten, en andere varen er juist wel bij. Deze verschuiving in plantensoorten betekent vaak een verlies aan biodiversiteit. Verder veroorzaakt verzuring schade aan gebouwen en vervuiling van het grondwater.

Sinds 1980 is de ammoniakuitstoot in de landbouw bijna gehalveerd. In eerste instantie doordat steeds meer dierlijke mest op een andere manier werd uitgereden: drijfmest wordt niet langer gespreid, maar geïnjecteerd in de bodem. In de afgelopen 10 jaar is de ammoniakuitstoot verder teruggedrongen door een krimpende veestapel, door stallen zo te bouwen dat er minder gassen vrijkomen, door het zuiveren van de lucht in de stallen en door het afdekken van mestsilo's.

In reguliere veehouderij worden antibiotica gebruikt om infecties te voorkomen en te bestrijden, waardoor bacteriën resistent kunnen worden en mensen moeilijker te genezen zijn als ze van die bacterie ziek worden.

Antibiotica

In de reguliere veehouderij worden antibiotica gebruikt om infecties te voorkomen en te bestrijden. Het grootste nadeel is dat bacteriën ongevoelig kunnen worden (resistent) voor antibiotica, waardoor mensen moeilijker te genezen zijn als ze van die bacterie ziek worden. Het bekendste voorbeeld van een resistente bacterie is de MRSA-bacterie, ook wel ziekenhuisbacterie genoemd. In de biologische veehouderij is het toedienen van antibiotica ter voorkoming van ziekte niet toegestaan, wel - onder strenge voorwaarden - voor de behandeling van ziektes.

Het gebruik van antibiotica in de veehouderij is toegenomen, ondanks het verbod uit 2006 op gebruik van antibiotica voor groeibevordering. Dierenartsen en dierhouders noemen als belangrijkste oorzaak het verbod op antimicrobiële groeibevorderaars in diervoer. Daarnaast zou de schaalvergroting in de veehouderij leiden tot een afname van individuele zorg; antibiotica worden dan vaker ingezet om infecties te beheersen. Een ander gebruikt argument is dat het verbod op dierlijk eiwit in diervoer leidt tot een slechtere kwaliteit van de voeders. Daardoor zou de diergezondheid slechter worden en dus meer antibiotica nodig zijn.

Biologisch vlees

Voor biologische veeteelt gelden strenge eisen. Biologisch vlees, te herkennen aan het EKO-keurmerk, voldoet aan de eisen van de biologische landbouw, opgesteld door de Europese Unie en vastgelegd in Nederlandse wetgeving. Biologisch gehouden dieren gaan bijvoorbeeld het hele jaar door naar buiten, en hebben ook binnen meer ruimte.

Duurder

Biologische producten zijn gemiddeld anderhalf keer zo duur als gangbare producten. Dat geldt ook voor biologisch vlees. De prijs ligt hoger omdat dieren meer ruimte krijgen, biologisch voer eten en (dat geldt voor slachtkuikens) langzamer groeien.

Dierenwelzijn

De Gezondheids- en welzijnswet voor dieren stelt dat een dier zich zo moet voelen, dat het zich niet abnormaal gedraagt. Deze wet geldt voor zowel landbouw- als hobbydieren. Wegens deze wet worden stallen steeds beter aangepast aan de dieren.

De meningen zijn nog verdeeld over 'de juiste' omstandigheden voor het houden van dieren.

Dierenbelangenorganisaties geven aan dat het beter kan. Van het krachtvoer dat dieren krijgen, groeien ze bijvoorbeeld sneller; daardoor kunnen vleeskuikens letterlijk doodgroeien. Ook krijgen veel dieren pijnlijke ingrepen; varkens worden, sinds 2009 verdoofd, gecastreerd; tanden en staart worden afgeknipt. En veetransporten kunnen veel stress opleveren.

Naast biologisch vlees (EKO-keurmerk) is er vlees te koop met andere keurmerken die eveneens meer diervriendelijkheid garanderen dan wettelijk is voorgeschreven. Punten waarop de dieren het beter hebben zijn bijvoorbeeld een groter leefoppervlak dan dieren in de intensieve veehouderij, strooisel en daglicht in de stal en minder pijnlijke ingrepen. Ook een uitloop naar buiten hoort tot de mogelijkheden, en een stressarm transport naar het slachthuis.

Klimaatbelasting of / en dierenwelzijn?

Als je een rangorde maakt naar klimaatbelasting van Nederlandse vleessoorten uit gangbare veeteelt, dan is die precies omgekeerd aan de rangorde naar dierenwelzijn. Het vlees van dieren waarvan het welzijn het laagst wordt ingeschat - dat zijn de gangbare vleeskuikens - is het minst schadelijk voor het klimaat.

Dat stelt jou voor een dilemma: moet ik kiezen voor het dier of voor het klimaat? Een mogelijke oplossing is dat je kiest voor (kippen)vlees met een dierenwelzijnskeurmerk: biologisch, Label Rouge of Beter Leven kenmerk 3 sterren. Het welzijn van deze dieren is namelijk hoger dan dat van gangbaar gehouden dieren; de klimaatbelasting is vergelijkbaar met die van gangbaar vlees.

Standpunten

Overheid

De overheid en de meeste boeren zijn het eens dat de intensieve veehouderij milieu- en diervriendelijker moet. De biologische veehouderij wordt gezien als een goed voorbeeld. Het ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie streeft naar een jaarlijkse groei van 15 procent van het aandeel diervriendelijk en duurzaam geproduceerd vlees en eieren in winkels en bedrijfsrestaurants.

Land- en tuinbouworganisatie Nederland (LTO)

De LTO ziet de biologische land- en tuinbouw als een van de belangrijke voortrekkers op het gebied van duurzame bedrijfsvoering. De milieuvriendelijke, arbeidsintensievere productiewijze, met korte kringlopen, en korte lijnen naar de consument heeft een positieve uitstraling waar de hele land- en tuinbouw van kan profiteren.

Wakker Dier

Wakker Dier komt op voor dieren in de vee-industrie, waar per jaar meer dan 550 miljoen dieren een ellendig leven leiden in kleine hokken met roostervloeren in donkere schuren. Wakker Dier bestrijdt de vee-industrie en promoot de biologische sector, waar dieren wel voldoende ruimte hebben om te scharrelen.

Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL)

Het CBL is mede ondertekenaar van het Convenant marktontwikkeling verduurzaming dierlijke producten. Het CBL heeft ook beleid op het punt van dierenwelzijn. Zo heeft het CBL nadere eisen opgesteld voor diertransport zodat in de toekomst het dierwelzijn tijdens het transport beter gewaarborgd is en het CBL heeft afspraken gemaakt over het verdoofd castreren van varkens.

Meer informatie

- Het [Voedingscentrum](#) geeft uitgebreide informatie over vlees
- [Stichting Vlees](#) geeft informatie over de voedingswaarde van vlees, keurmerken en recepten.
- Op [Biogids](#) vind je een overzicht van alle verkooppunten van biologische producten in Nederland.
- Het [CBL](#) geeft op haar website informatie over haar duurzaamheidsbeleid.